

Pedagogiek van zingeving

Jaap G. Schaap: *Pedagogiek van zingeving. Kennisbasis van interactief leren*. Leuven/Apeldoorn: Garant, 2001.

"Pedagogisch denken en handelen is [...] voortdurend gericht op het vinden van een zinvol evenwicht tussen kennis verwerven én zin zoeken, structuur bieden én los laten, natuurlijke groei eerbiedigen én cultureel gewenst ingrijpen, tussen continuïteit bewaren én discontinuïteit toelaten, tussen inspannen én ontspannen, tussen eenheid bevorderen én aan verscheidenheid creatief kansen bieden." (p. 9)

Dat het pedagogisch denken en handelen geen eenheid is, maar veeleer gelijk op een veelstromenland, illustreert Jaap Schaap in *'Pedagogiek van zingeving. Kennisbasis van interactief leren'*. In deze achtergrondpublicatie bespreekt hij niet minder dan zes pedagogische bewegingen in evenveel hoofdstukken.

In hoofdstuk 1 – 'mens worden' – wordt de persoonsvorming van de mens gezien vanuit de hermeneutische pedagogiek.

Hoofdstuk 2 presenteert een empirisch-analytische benadering van opvoeden en onderwijzen: 'de mens in de rol van probleemoplosser'. In hoofdstuk 3 staat de emancipatiepedagogiek centraal: 'naar de vrije, mondige mens'. 'Ontwikkeling van de werkende mens en taal' is het onderwerp van hoofdstuk 4: er wordt een beeld geschetst van de cultuurhistorische benadering volgens het denken van Vygotski. In hoofdstuk 5 over de taalanalytische pedagogiek wordt 'de mens in taalspelen' ten tonele gevoerd. Ten slotte komt de pedagogiek van de praxis in de geest van John Dewey in hoofdstuk 6 aan de orde: 'mensen als partners in leren en onderzoeken'.

Elke pedagogische benadering wordt vanuit vier werk- of leervragen benaderd:

- (1) wat is de aanleiding en wat zijn de richtinggevendende inzichten?
- (2) aan welke kernwoorden is de denkwijze te herkennen?

- (3) welke mogelijkheden en beperkingen heeft de benadering, gelet op het zoeken naar zin in de ontwikkeling van jonge mensen?
- (4) wat zijn de sterke en zwakke punten, gelet op het streven om lerenden te begeleiden naar een grotere mate van zelfstandig leren in een lerende samenleving?

De publicatie is bedoeld om bij te dragen tot het eigen leerproces van de lezer, om hem de sturende gedachten van de verschillende benaderingen te leren herkennen; dat is de betrachting van de auteur. De doelgroep die hij daarbij voor ogen heeft, bestaat in de eerste plaats uit leraren en opvoeders, maar ook andere belangstellenden zijn uitgenodigd om te reflecteren over pedagogisch verantwoord handelen. En in dat opzet is Jaap Schaap zeker geslaagd.

Zin in het studiehuis?

Jaap G. Schaap: *Zin in het studiehuis? Interactief leren in de les.* Leuven/Apeldoorn: Garant, 2001.

'Studie-huis of studie-bouwval?', dat is de vraag waarmee dezelfde auteur de publicatie *'Zin in het studiehuis? Interactief leren in de les'* opent. De Nederlandse onderwijshervorming van de Tweede Fase (bovenbouw van het secundair onderwijs) met een metafoor typeren, is niet voldoende om de onderwijskwaliteit duurzaam te verbeteren, aldus Schaap. Te veel aandacht voor het beheer en de organisatie en te weinig voor het onderwijskundig en pedagogisch gedachtegoed van het studiehuis zou wel eens een bouwval tot gevolg kunnen hebben. Maar wat houdt lesgeven in het studiehuis precies in? In zes hoofdstukken probeert de auteur daarop een antwoord te formuleren.

In het eerste hoofdstuk staat de kanteling van onderwijs naar leren centraal. Vijf onderwijsmodellen passeren de revue: traditionele kennisoverdracht, adaptief onderwijs, probleemgericht onderwijs, intercultureel onderwijs en interactief leren. Welke bijdrage leveren zij aan het leren en begeleiden van lerenden in het studiehuis? Schaap is een pleitbezorger van dit laatste model omdat het de sterke kanten van alle andere integreert. Bovendien ziet hij ook een duidelijke link tussen de leervormen die hij hierin onderscheidt (ervarend leren, informatief leren, creatief leren en redenerend leren) en de 24 procesgerichte leeractiviteiten van zelfstandig leren volgens Vermunt (onderverdeeld in cognitieve, affectieve en regulatieve leeractiviteiten).